

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania I. Sp. z o.o. w W.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu
z udziałem M. O., K. B., G. T.
o składki,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19
lipca 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu w zakresie dotyczącym M. O. i K. B.
z dnia 18 maja 2022 r., sygn. akt III AUa 318/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącej na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

[mc]

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 18 maja 2022 r., III AUa 318/21, oddalił apelację płatnika składek I. Sp. z o.o. w W. od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 2 listopada 2020 r., VIII U 2970/18, oddalającego odwołanie spółki od decyzji organu rentowego z 6 kwietnia 2018 r. dotyczącej zainteresowanego K. B. oraz z 20 kwietnia 2018 r.

dotyczącej zainteresowanego M. O., stwierdzających, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanych (dalej jako ubezpieczeni) wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek obejmuje należności szczegółowo wskazane w treści zaskarżonych decyzji.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik płatnika składek. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniósł, że w sprawie konieczna jest potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230, dalej jako ustawa systemowa), gdzie na tle analogicznych lub podobnych stanów faktycznych, zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem sądów, jak i organu rentowego, w sytuacji zawarcia przez ubezpieczonego dwóch umów zlecenia z różnymi podmiotami, na podobny lub tożsamy zakres czynności, i objęcia ubezpieczeniami społecznymi z umowy zlecenia z niższym wynagrodzeniem, podczas gdy przy faktycznym zaistnieniu przesłanek pozwalających na zastosowanie art. 58 § 1 k.c., odmiennie od rozstrzygnięcia zapadłego w niniejszej sprawie, to umowa wcześniej zawarta i z niższym wynagrodzeniem była uznawana przez organ rentowy za nieważną w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. i jako taka nie mogła stanowić tytułu do ubezpieczeń (ponieważ została zawarta w celu obejścia prawa).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Autor skargi twierdzi, że występuje potrzeba wykładni art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, bowiem powstaje wątpliwość, czy można uznać za nieważną umowę zlecenia, która jest faktycznie realizowana, a ubezpieczony uzyskuje realne przychody. Umowy zlecenia zawarte przez ubezpieczonego z agencjami pracy tymczasowej w zakresie czynności ochrony obiektów, były wykonywane na rzecz pracodawcy użytkownika, a nie na rzecz płatnika.

Przedstawione w skrócie spojrzenie skarżącego traci z pola widzenia, że wątek wykonywania pracy nie był sporny w procesie od początku jego prowadzenia, a Sąd drugiej instancji nie odwoływał się do art. 83 § 1 k.p.c. jako podstawy zaakceptowania stanowiska organu rentowego. Zatem, to czy praca była wykonywana na rzecz określonego podmiotu mieści się w aspekcie pozorności danej umowy, zaś w analizowanym przypadku chodzi o zupełnie inne następstwa. By je dostrzec wystarczy odwołać się do stanowiska Sądu drugiej instancji. Przede wszystkim z ustaleń faktycznych w sprawie wynika, że płatnik jest następcą prawnym podmiotu, który wchodził w skład konsorcjum ubiegającego się o wykonywanie usług. Dalej to płatnik zgłosił zainteresowanych do ubezpieczeń

społecznych, zaś w trakcie trwania tych umów doszło do sytuacji, że bez żadnych negocjacji z nimi zawarto z wykorzystaniem agencji pracy tymczasowej dodatkowe umowy zlecenia, chociaż zleceniobiorcy wykonywali takie same czynności i nie byli w stanie rozróżnić, które z nich, na rzecz jakiego podmiotu były realizowane, bowiem nie doszło do ich wyodrębnienia. Dodatkowe umowy nie miały wpływu na czas, miejsce ani zakres wykonywanych czynności. W końcu zainteresowani nie poszukiwali dodatkowej pracy, a umowy z agencją zawierali przez przedstawiciela płatnika składek w miejscu wykonywania pracy.

Te związane ustalenia stanowią dostateczną kompozycję faktów, by zastosować prawo materialne. Jednocześnie na styku tych norm nie pojawia się – wbrew temu co podkreśla skarżący – przesłanka opisana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. O ile skarżący faktycznie dużo miejsca poświęcił próbie wykazania, że istnieje podstawa do interwencji Sądu Najwyższego, o tyle powołane przykłady mają jedną cechę wspólną z analizowanym problemem, a mianowicie zdecydowanie przeciwstawiają się instrumentalnemu wykorzystywaniu prawa ubezpieczeń społecznych. Sąd Najwyższy wskazał, że w razie zawarcia określonej umowy, która jednak była wykorzystywana instrumentalnie, to możliwe jest jej zakwestionowanie jako podstawy (tytułu) podlegania ubezpieczeniom społecznym, nie ze względu na pozorność (art. 83 k.c.), lecz ze względu na obejście prawa. Taką wykładnię przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z 17 kwietnia 2009 r., I UK 314/08 (OSNP 2010 nr 21 - 22, poz. 27). Nic innego nie wynika z wyroku Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2010 r., I UK 261/09 (LEX nr 577825), z tezą - gdy umowa jest przez strony wykonywana, nie może być mowy o pozorności, co jednak nie wyklucza możliwości badania, czy zawarcie umowy nie zmierzało do obejścia prawa. Kwestia pozorności i obejścia prawa była także oceniana przez Sąd Najwyższy w wyroku z 5 lipca 2012 r., I UK 101/12 (LEX nr 1250560), w którym stwierdzono, że czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, która z punktu widzenia formalnego (pozornie) nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości (w znaczeniu materialnym) zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez nią zakazane. Równie bliskie stanowisko wyrażono na gruncie podobnej sprawy, zakończonej wyrokiem z 7 stycznia 2013 r., I UK 372/12 (LEX nr 1303200), w którym Sąd Najwyższy przyjął, że umowa zlecenia na pracę niewielkiej wartości

(ilości), która nie jest pozorna (art. 83 k.c.), może nie stanowić tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, gdy jej celem jest instrumentalne (przedmiotowe) wykorzystanie przepisów ubezpieczeń społecznych dla unikania wyższych składek na ubezpieczenia społeczne przez prowadzącego działalność gospodarczą (art. 58 § 1 i § 2 k.c.).

Powyższe uwagi prowadzą do wniosku, że oceniając ważność umów zlecenia zawieranych przez zainteresowanych z agencjami pracy tymczasowej Sądy obu instancji dokonały wykładni prawa, która nie rodzi problemów prawnych suponowanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Naturalnie stany faktyczne różnią się między sobą, co zresztą wynika z prób tworzenia przez przedsiębiorców nowych konstrukcji prawnych, które nastawione są na optymalizację zysku. Ten cel nie jest zabroniony przez prawo, a wręcz przeciwnie mieści się w szeroko rozumianych przyczynach podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej. Rzecz jednak w tym, że dana wartość może pozostawać w kolizji z inną równorzędną wartością, jaką jest prawo do zabezpieczenia społecznego osób wykonujących prace najemne, to znaczy, by w razie wykonywania jej *de facto* na rzecz jednego podmiotu, uzyskiwane przychody w stopniu maksymalnie ukształtowanym zapewniały ochronę ryzyk socjalnych. Dlatego, dopiero uwzględnienie pełnego kontekstu, pozwala (pozwoliło sądom powszechnym) na dokonanie wykładni prawa, która w żaden sposób nie pozostaje w kolizji z dominującym nurtem orzecznictwem. Na tym polu można jeszcze odwołać się do spraw na tle outsourcingu pracowniczego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2021 r., I USKP 37/21, LEX nr 3363480), czy też spraw rozpoznawanych na tle art. 9 ust. 2c ustawy systemowej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 16 marca 2022 r., II USKP 138/21, LEX nr 3414686). Także te powołane judykaty nie prowadzą do rozbieżności i potrzeby dalszej wykładni art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. W końcu wszelkie próby odmiennego postrzegania okoliczności faktycznych jako podstawy do wykazania potrzeby kolejnych wypowiedzi Sądu Najwyższego nie mogą przynieść spodziewanego rezultatu, bowiem nie jest zasadne kontestowanie ustalonych w sprawie faktów.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Z przytoczonych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o kosztach orzekając na podstawie art. 98 k.p.c.

[mc]

(r.g.)